

HEUNIn tietoisuus: Opas työperäisen hyväksikäytön torjuntaan kansallisissa hankinnoissa

Hankinta-Suomi-seminaari

29.9.2021

Anni Lietonen

@AnniLietonen / @heuni_institute

HEUNI

Taustaa

- Työvoiman hyväksikäyttöä on paljastunut etenkin rakennus-, ravintola- ja siivousalalla sekä maataloudessa.
- Laillisia rakenteita käytetään hyväksikäytön peittämiseksi → alihankinta, lähetetyt työntekijät, postilaatikkofirmat, pakkoyrittäjäyys.
- Myös riittämätön valvonta ja resurssit haittaavat puuttumista.

→ Huomio tulee kiinnittää korkean riskin maiden/tuotteiden lisäksi **riskialoille Suomessa**

Työolosuhteisiin liittyvä painostus

Ylipitkät
työpäivät

Palkkojen pidättäminen

Henkilöllisyystodistuksen poisottaminen

Ei makseta ilta-, ylityö ja viikonloppulisiä

Työntekijän liikkumisen rajoittaminen

Alipalkkaus

Ylisuuret tai laittomat rekrytointimaksut

Seksuaalinen
väkivalta
tai sillä uhkaaminen

Kanssakäymisen estäminen muiden ihmisten kanssa

Fyysinen väkivalta tai sillä uhkaaminen

Ylisuuret kuljetusmaksut

Työperäistä hyväksikäyttöä torjutaan, kun

1. Tilaaja tietää, kuka tekee työtä ja millä ehdoilla, ja noudattaako toimija Suomen lakeja vakuutusten, palkkojen ja verojen osalta.
2. Työntekijät tietävät omat oikeutensa ja kuinka mahdollisesti saada apua ja mistä.
3. Työntekijät voivat turvallisesti ilmoittaa kokemastaan väärinkäytöksestä ilman, että siitä koituu heille harmia.
4. Työn tilaajat ja sopimuskumppanit tietävät mitä hyväksikäyttö on ja ymmärtävät mahdolliset yhteydet muihin rikoksiin.

Oppaan toimenpiteitä hankinnan eri vaiheisiin

Vaihe 1 - Hankintaa ohjaavat linjaukset ja toiminnan organisointi

Yleisen tason esimerkkilinjauksia organisaatioille sekä vinkkejä kuinka uudet linjaukset jalkautetaan – ns. sanoista tekoihin.

Vaihe 2 – Hankinnan suunnittelu ja valmistelu

Listauksia työperäisen hyväksikäytön ennaltaehkäisyyn liittyvistä seikoista, joita huomioida markkinartoituksessa tai markkinavuoropuhelussa – kerätään tietoa alan vastuullisuuskäytännöistä sekä varmistetaan uusien vastuullisuusvaatimusten ja sopimusehtojen toimivuus.

Vaihe 3 - Kilpailutus

Keskustelua poissulkuperusteista, soveltuvuusvaatimuksista ja hankinnan kohdetta koskevista vaatimuksista. Listaus tarjoajilta selvitettävistä seikoista liittyen työvoiman rakenteeseen sekä toimitusketjuihin. Esimerkkejä sopimusehdoista sekä todentamiskeinoista.

Vaihe 4 – Sopimuskauden aikaisia toimenpiteitä

Vinkkejä tavoitteiksi ja ohjeita suunnitteluun. Tarkkailtavia merkkejä tilanteista, joissa on olemassa työperäisen hyväksikäytön riski. Keskustelua sanktioista ja sopimuksenirtisanomisesta. Toimintaohjeet epäilysten herätessä. Linkkejä lisämateriaaleihin.

Lopuksi

- Ihmiskaupan ja vakavan hyväksikäytön torjumiseksi **tulee puuttua oikea-aikaisesti** myös lievempiin työperäisen hyväksikäytön ja talousrikosten muotoihin.
- Miten?
  - Velvollisuuksien tarkentamisella sopimusehtojen avulla ja valvonnan kehittämällä.
  - Vastuunotolla ja selkeillä rooleilla.
  - Rohkeudella käyttää työkaluja ja hankintalain mahdollistamia toimia.
  - Hankintayksiköiden, toimittajien viranomaisten ja liittojen välisellä yhteistyöllä.

Olkaa yhteydessä!

Anni Lietonen
anni.lietonen@om.fi
 @AnniLietonen

 @heuni_institute

 @heuni_institute

 www.heuni.fi

Linkkejä HEUNIn oppaisiin ja
julkaisuihin teemaan liittyen

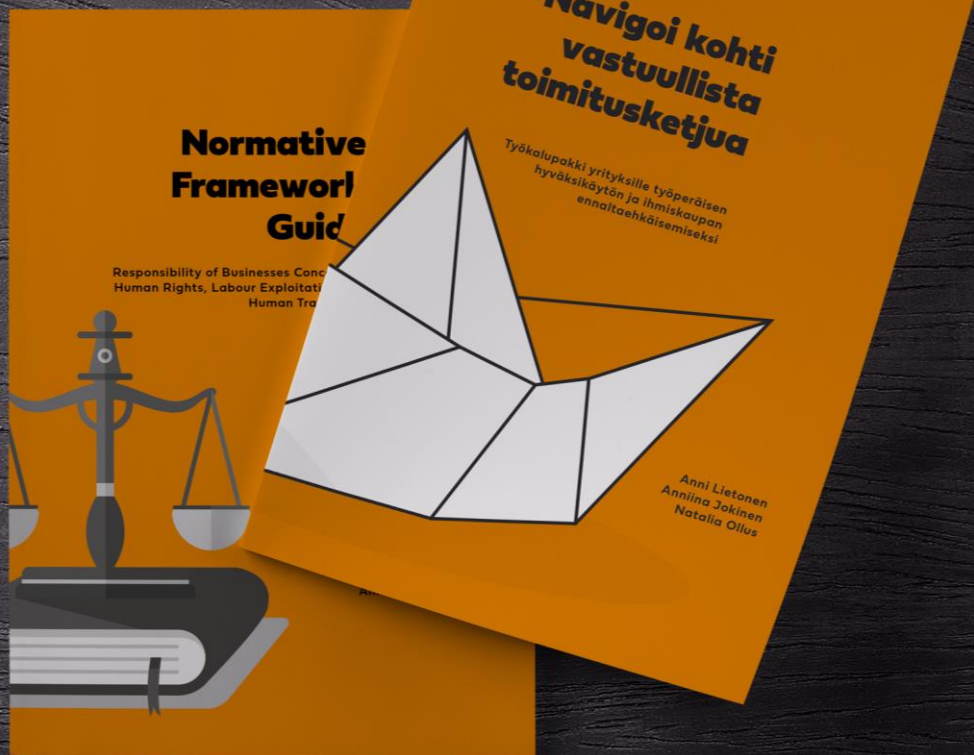
Opas yrityksille 2020

www.heuni.fi

- Linkit kieliversioihin: [Suomi](#) / [Englanti](#) / [Viro](#) / [Latvia](#) / [Bulgaria](#)
- Tiivistelmät: [Suomi](#) / [Ruotsi](#) / [Englanti](#) / [Viro](#) / [Latvia](#) / [Bulgaria](#)
- **Normative Framework ja esimerkkejä sopimuslausekkeista (Annex 1.)**
[Normative Guide 2020](#)
- Työkalut erillisinä printattavina tiedoistoina [PDF-työkalut](#)

Flows of illicit funds and victims of human trafficking: uncovering the complexities

Opas yrityksille 2019

[HEUNI opas](#) vuodelta 2019 yhteistyössä STM:n ja pohjoismaisen ministerineuvoston kanssa (myös [ENG](#) & [SWE](#))

Luotu yhteistyössä AVI:n työsuojelun ja yritysedustajien kanssa.

Oppaaseen perustuva FIBS webinaari yrityksille työperäisestä hyväksikäytöstä ja ihmiskaupasta 2019 - Anni Lietonen and Natalia Ollus: [Linkki webinaariin](#).

FLOW –hankkeen julkaisut

[Linkki Flow-projektin nettisivuille](#)

- [Likainen Vyyhti. Työperäisen hyväksikäytön liiketoimintamalli \(2019\)](#)
- [Työperäisen ihmiskaupan paljastaminen \(2020\)](#)
- Navigoi kohti vastuullista toimitusketjua. Työkalupakki yrityksille työperäisen hyväksikäytön ja ihmiskaupan ennaltaehkäisemiseksi (2020)
- Normative Framework and examples of contractual clauses (2020)

[HEUNIn muut ihmiskauppaa käsittelevät tutkimukset](#)

Kiitos

HEUNI

The European Institute for
Crime Prevention and Control,
affiliated with the United Nations

